

INUUNERISSAAVIK STENO KALAALLIT NUNAAT
STENO DIABETES CENTER GRØNLAND

Ukiumoortumik nalunaarut 2024

Imarisai

Aallaqqaasiut.....	3
Steno sunaava?.....	4
SDCG-imi kisitsisit	4
SAMMISAQ – Kalaallit Nunaannut tamarmut.....	5
SAMMISAQ – Atuisunik peqataatitsineq.....	8
SAMMISAQ – Naartunermi diabeteseqarneq.....	9
SAMMISAQ – Telemedicini	11
SAMMISAQ – Sianiutitigut aseruuttoortarneq (neuropati) pillugu ilisimatusarneq	13
SAMMISAQ – Sanaartugaq	14
Naggasiineq	16

Aallaqqaasiut

"Innuttaasunut tamanut naligiimmik neqerooruteqarnissamik aqqutis-siuussissaagut"

Akimmisaarfiit qaangerniagassat Kalaallit Nunaanni peq-qinnissaqarfimmi sulisut tamarmik ilisimavaat. Napparsimasut nunarujussuarmi siammarsimallutik, amerlasuutigut sumiiffinni mikisuni aamma peqqinnissaqarfimmi sulisunik amerlanngitsunik sulisoqartuni, najugaqarput. Katsorsaannermi pitsaassuseq Kalaallit Nunaanni sumiiffinni tamani assigiinngitsuusoq ilisimavarput. Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaata nunap immikkoortui suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni inuit 8000-t sinnillit diabeteseqartut, KOL-eqartut aamma aavisa naqitsinerat qaffasissut katsorsarneqanissaat akisussaaffigivai. Napparsimasut sullitatta tamakkerlutik pitsaasumik pitsaassusilimmik katsorsarneqanissaat tamaviaarluta qulakkeerniarsarivarput. Kisianni tamarmik pitsaasumik katsorsarneqanissaat anguniarlugu taakku tamarmik assigiimmik katsorsarneqassanngillat. Siullertut Kalaallit Nunaanni napparsimasut aamma sulisut katsorsaanermut aamma napparsimasunik ilinniartitsinnermut tunngatillugu kissaataannik ukiuni kingullerni pingasuni paasiniaaffigivagut, aammalu suliniutit amerlasuut Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaannit suliarineqartut pitsanngoriaateqartinnissaannut tamanna tapertaalluni.

Assersuutissat amerlapput:

- Napparsimasut sullitavut tamarmik katsorsartinnerminnut atatillugu nerisaqarnermut ilitersuummik neqeroorfigineqartarput, kisianni nerisassat pissarsiari-neqarsinnaasut assigiinngilluinnarnerat pissutigalugu ilitersuut Nuummisut innani Saattuni allaaneruvoq, aamma inuunerissaanermik suliaqartortavut tamar-mik sumiiffinnik sukumiisumik ilisimasaqarnissaat anguniarsarisarparput.
- Sumiiffinni inuunerissaanermik sulialinnik imaluun-niit nakorsanik "Steno-nappaatinik" ilisimasalinnik sulisoqanngitsuni telemedicini atorlugu attaveqaat "Puisa" aqqutigalugu nakorsiartitsisarneq maanna periarfissaalerpoq, aamma inunnut KOL-eqartunut aamma diabeteseqartunut Puisa aqqutigalugu su-ngiusarnermik ilitersuineq maanna neqeroorutigilerparput

- "Atortorissaaruteeqqanik" sumiiffinnut tamanut nas-siussuineq Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaannit isumagineqarsimavoq, taamaaliornikkut piffissami sivilisunerusumi aap sukkoqassusianik, aseruuttoor-nerup annertussusianik, aap annertussusianik, aap naqitsineranik il.il. uuttortaasoqarsinnaasunngorlugu. Sumiiffinni mikisuni innuttaasut taamaalillutik katsor-sartikkiartorlutik ungasissumut aallartariaqartarnerat qaqutigoornerulerpoq.
- Kullorsuarmi diabeteseqarluni napparsimasup kat-sorsarneqarnissaa akisunerulaartoq immaqqa toqqar-parput, taamaaliornikkut katsorsaannerup allaaneru-sup aamma akikinnerusup pisariaqalersitassaraluanik Upernavimmut aaversikkiartorluni misissortikkiartor-nissat akulikitsumik pinissaat pinngitsoortillugu.
- Kalaallit Nunaat tamakkerlugu inuunerissaavinni suli-sut nakkutilliinerminnik Inuunerissaavik Steno Kalaal-lit Nunaannut ullut tamakkiallugit nassitsisinnaapput, innuttaasunut diabeteseqartunut, KOL-eqartunut imaluunniit aavisa naqitsinerisa qaffasissunut siun-nerfilimmik immikkut ilisimasalimmit siunnersorne-qarsinnaallutik.
- Pissutsit pinnguutitigut kingornunneqarsinnaasut arlallit inuiaqatigiinni kalaallini taamaallaat nassaas-saapput, aammalu danskit maleruagassaat kisiisa atorutsigit eqqortumik imaluunniit naammattumik katsorsarneqarsinnaassanatik. Assersuutigalugu tamakkununga ilaasut tassaapput diabeteseqa-riaatsit assigiinngitsut arlallit, kolesteroli qaffasissoq aamma sukkumik sapigaqarneq. Inuunerissaavik Ste-no Kalaallit Nunaat tamatuminnik ilisimatusarpoq, aammalu katsorsaaneq toqqaannartumik ilaqutariin-nut kalaallinut naleqqussarneqaruni.

Ornigulluni katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsiffiun-ngitsuni Steno-mi iliuuserisartakkavut amerlasuut peq-qinnissaqarfiup iluani suliaasaqarfinnut allanut siammar-neqarsinnaapput, aamma Puisa nakorsartittunut immik-koortortaqaqarfimmit, meeqqanut nakorsanit aamma Allorfimmit maanna atorneqalereerpoq. Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaanni 2024-mi suliat toqqaarneqartut pillugit ukiumoortumik nalunaarummik atuarluarina.

Steno sunaava?

Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaat (SDCG) Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aamma Novo Nordisk Fondenip akornanni suleqatigiinneq tunuliaqutarlugu 2020-mi ammarneqarpoq. Danmarkimi nunap immikkoortuini tallimaasuni Steno Diabetes Centerit tallimat 2017-imiilli pilersinneqarnikuupput, aammalu SDCG centerini nr. 6-iuvoq. Tamatuma kingorna Steno Diabetes Centerimik Savalimmiuni pilersitsisoqarnikuuvooq. Innuttaasut diabeteseqartut, anigorneqarsinnaanngitsumik pualluteqartut (KOL-eqartut) aamma aavisa naqitsineri qaffasissut SDCG-imi katsorsarneqartarput. Tamatuma saniatigut fondimit aningaasaliissutit tunngavigalugit suliffeqarfiup Kalaallit Nunaat tamakkerlugu inuunerissaavinni sulisut piginnaanngorsarneqarnissaat, ilisimatusarneq, napparsimasunik ilinniartitsinerup iluani suliaqarfiit assigiinngitsut akornanni suliaqarnissat, katsorsaanerup pitsaassusianik nakkutilliineq- aamma qulakkeerinninneq aamma telemedicini isumagisarivai.

Innuttaasut diabeteseqartut, KOL-eqartut imaluunniit aavisa naqitsinerat qaffasissut tamarmik ilitersorneqarsinnaallutillu napparsimasunik ilinniartitsinerup aamma nakorsaatitigut katsorsarneqarnissamik pissarsisinnaapput. Amerlasuutitigut attaveqaatit pingaarnerit tassaasapput assistentit imaluunniit peqqissaasut aalajangersi-

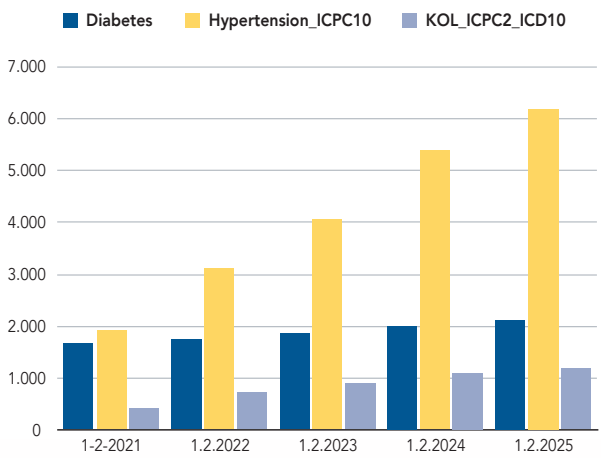
masut, nerisaqarnermik, timigissarnermik, pujortartarunnaarnissamik kiisalu kapisinissamik, najuussueriaatsimik aamma aap sukkoqassusianik uuttortaanermik ilinniartitsinerup iluani immikkut ilinniagaqarsimasut.

Immikkoortortaqaarfiit allat assigalugit Inuunerissaavik Steno Peqqinnissaqarfiup ilagivaa. Taamaattoq suliffeqarfik assersuutigalugu Dronning Ingridip Napparsimavissuani napparsimasut uninngasarfiit allaaneruvoq. Suliffeqarfimmi Nuummiittumi peqqissaasut, isigalerisoq, nakorsat aamma allatsit sulisuupput. Steno sinnerlugu Kalaallit Nunaat tamakkerlugu sullissisut tassaapput sundhedsassistentit, peqqissaasut ("inuunerissaavinni sulisunik" taaneqartartut) aamma illoqarfinni tamani nakorsalinni nakorsat, kiisalu sumiiffinni mikinerusuni amerlanerni nunaqarfimmi peqqinnissaqarfimmi sulisut. Steno-p nuna tamakkerlugu katsorsaannissamik akissaafeeqarnera pissutigalugu innuttaasunik diabeteseqartunik, KOL-eqartunik aamma aavisa naqitsinerat qaffasissunik katsorsaannermik suliaqarneq Nuummi suliffeqarfiup sulisuisa aamma sinerissami sulisut akornanni qanimut suleqatigiinnikkut ingerlanneqarpoq. Inuunerissaavik Steno nappaatinut pingasunut tamanut ilitersuutit, Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqusakkanik, suliaqarnikuuvooq.

SDCG-imi kisitsisit

Napparsimasut amerlassusiat – Nuna tamakkerlugu		
	Diabeteseqartut	2.111
	Aap naqitsinera qaffasissuq*	6.161
	KOL-eqartut*	1.194
Nakorsartitsinerit amerlassusiat		
	Nuna tamakkerlugu	21.420
	SDCG	9.618
	Puisa	
	SDCG	889

* Koderneqarnikut kisimik

Napparsimasut nappaataannut agguataarlugu piffissap ingerlanerani ineriartorneq. Najugarineqarsimasut inunnik allattorsimaffimit pissarsiarineqarput. Napparsimasut Kalaallit Nunaannit nuussimasut imaluunniit Peqqinnissaqarfiup avataani toqusimasut tamatuma kingorna piffissami aalajangersimasumi napparsimasuutigineqartutut allassimasinnaapput, inunnik allattorsimaffiup aamma peqqinnissaqarfiup akornanni assigiimmik allattugaateqarlernissap naammassineqarnissaata tungaanut.

SAMMISAQ – Kalaallit Nunaannut tamarmut

SDCG NUNA TAMAKKERLUGU SULIAQARFIULLUNILU NAPPARSIMASUNIK KALAALLIT NUNAAT TAMAKKERLUGU ISUMAGISAQARPOQ

Sinerissamut angalasarnerit

Napparsimasunik, pingaartumik ajornartorsiutitalimmik napparsimasunik, nakorsiatitsinissat isumaginarlugit sinerissamut angalanerit ukiut tamaasa ingerlanneqartarput, atortut angallattakkat atorlugit isikkanik- aamma isinik misissuinissaq aamma inuunerissaanermik sulialinik ilinniartitsinissaq sulariniarlugit.

Steno-mi sulisut marluk februaarimi marsimilu Uummanamiillutillu Upernavimmiipput, pingaarnertut sumiiffinni suleqatit Isilerisut atortuinik ilinniartinniarlugit, taanna napparsimasunut diabetesqartunut pingaarutilinnut ilaalluni. Ilutigitillugu napparsimasut diabetesqartut misissortikkiartoqqullugit aggersarpavut.

Oeqertarsuaq Steno-mit maajimi tikeraarneqarpoq, napparsimasut diabetesqartut tamarmik misissortikkiartoqqullugit, kiisalu isimikkut- isikkamikkullu misissortikkiartoqqullugit aggersarneqarlutik. Tamatuma

saniatigut nunaqarfik Qeqertarsuatsiaat, Nuup kujatin-guaniittoq, sulisunit pingasunit tikeraarneqarpoq, napparsimasut akulikitsumik Nuummi Steno-p nakorsiar-titsisarfianut aallartarnerannut taarsiullugu napparsima-sut tamakkerlugit sumiiffianni misissorniarlugit nutaatut misiligutigalugu.

Ilulissani aamma Sisimiuni inuunerissaaviit, aamma Nar-sami Paamiunilu peqqissaaviit suleqatigiinnit amerlan-ngitsunik inuttalimmit tikeraarneqarput, taakkunani diabeteseqartunik misissuineq, isikkanik misissuineq kiisalu diabeteseqarnerup kingunerisaanik sianiutigut nappaatit pillugit ilisimatusaatigalugu suliniummut pe-qataanissamik periarfissamik neqeroorfigalugit. Tama-tuma saniatigut isinut assiliivik angallattagaq atorlugu isinik misissuineq Narsami ingerlanneqarpoq. Ilulissani

KOL-eqartunik aamma aap naqitsinerata qaffasinneranik atugaqartunik paassusinissamik ilinniartitsinissamik pe-riarfissaq pinasuartumik nakorsiarfarfimmil aamma tarni-mikkut nappaatilinnik sullissivimmi sulisunut atorparput.

Suleqativut marluk Nanortalimmut septembarimi anga-lapput, tassani napparsimasunik diabeteseqartunik ima-lunniit aap naqitsinerata qaffasinneranik atugaqartunik nakorsiarfittilluta. Tassunga ilanngullugu isinut assiliivik angallattagaq nassatarput atorlugu napparsimasut isaat misissorpavut.

Ukiumoortumik pikkorissartitsisarneq

Steno sinerissami Inuunerissaavinni sulisunut ukiumoor-tumik pikkorissartitsisarpoq. Pikkorissartitsineq Kanger-lussuarmi ukioq manna ingerlanneqarpoq. Tassani

assersuutigalugu naartunermi diabeteseqarneq, type 1 diabetesi, KOL-i, Pusa aamma napparsimasunut nalunaarsuiffik elektroniskiusoq (EPJ) qitiutillugit sammi-neqarput.

Steno-mi sulisut sinerissamut angalagaangata sumiiffinni sulisut, Inuunerissaavimmi suliasat suliarineqarnissaan-nik ilinniartinneqartut, sapinngisamik peqataatinneqar-tarnissaat uagutsinnut pingaaruteqarpoq.

Malittarisqaqtitsilluni ilinniartitsineq

Sinerissami Inuunerissaavinni sulisut Nuummut akuttun-ngitsumik tikittarput, Steno-p ataani Inuunerissaavinni peqqissaasutut tunngaviusumik suliasat ilinniartorlu-git.

SINERISSAMI NUUP AVATAANI SULINEQ

SDCG-imi sulilluni Sisimiunili inissisimalluni sulineq qanoq innersoq Heidi Kreutzmannip matuma ataani oqaluttuarivaa.

Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaanni peqqissaasuu-neq, aamma Nuup avataani illoqarfiit annersaata tulliani sulineq pitsaasuullunilu iluarisimaarnartuuvoq, Sisimiuni innuttaasunut pingaaruteqartorujussuaq.

AKIMMISAARFIUSINNAASUT AAMMA PERIARFISSAT

Sinerissamili peqqissaasutut suligaanni namminersorluni sulisinnaasariaqarpoq, aamma akimmisaarfiusinnaasunik takkuttoqassagaluarpas tamakku suliarisinnaassallugit,

Steno-mi suleqatit Nuummi qullersaqarfillit toqqaannar-tumik ilaatigut attaveqarfigineqarsinnaaneq ajormata. Tamanna piffissamik naammagittarsinnaassutsimillu pisariaqartitsiffiusarpoq.

Iluaqutit

Naak avataaniikkaluarluni innuttaasut atugaannik aam-ma nunap pisariaqartitaanik allanngueqataasinnaaneq kajumissuseqalersitsisarpoq. Inooriaaseq inuup peqqis-susianut pingaarutilimmik sunniuteqartarpoq. Innut-taasumik inuunerissaavimmut saaffiginnittoqarnerit tamaasa aqqutissamik ammaassisoqartarpoq, aammalu nutaanik ilikkagaqarnissamut periarfissaqalersarluni, Sisimiunilu sumiiffimmi sulinikkut innuttaasut imaluunniit qanigisaasut ilisimasaat nukissaqassusiallu pisariaqartit-sinermi ilanngutitinneqarsinnaapput.

Nuummut ungasissorujussuarmi najugaqaraanni kiser-liornartutut misigisimanarnersoq oqaatigiuminaappoq. Naak Nuummi Steno-mi suleqatikka najunngikkaluarlu-git ulluinnarni suliffimmi peqataatinneqartutut misigisi-mavunga, online-kkut akuttunngitsumik attaveqaqati-giinnermut peqataasarnikkut.

Teknologi atorlugu aaqqiissutissaqarallartillugu oqara-suaat video-lu atorlugit immitsinnut ungasikkaluarluta napparsimasut pillugit ikioqatigiissinnaavugut.

SAMMISAQ – Atuisunik peqataatitsineq

ATUISUT ISUMMERSOQATIGIIFFIANNIK PILERSITSINEQ

SDCG-i atuisut isummersoqatigiiffiannik 2024-p ukiaa-nerani pilersitsivoq, napparsimasut aamma qanigisaasut diabeteseqarneq, KOL-eqarneq imaluunniit aap naqitsinera qaffasissiq pillugit ulluinnarni misilittagallit peqataatinniarlugit. Peqataasussarsiorneq Facebook aqqutigalugu aamma SDCG-mi DIH-milu allagarsiinikkut septembarimi aallartinneqarpoq, aammalu soqutiginninnerminnik takutisereernikut ikiortigalugit peqataasussanik arlalinnik sukkasuumik pissarsilluta. Nammineq diabeteseqaraanni, KOL-eqaraanni imaluunniit aap naqitsinera qaffasissiq atugarigaanni atuisut isummersoqatigiiffianut peqataasoqarsinnaavoq – imaluunniit taakku arlaannik atugaqartunut qanigisaagaanni. Ilissi isummasi misilittakkasilu tusarusuppavut, nappaatit taakku atorlugit inuuneq ilissi ilisimasaqarfiginerugassiuk. Isummer-suutisi katsorsaannermut, pikkorissartitsinissamik kissaattissinnut, imaluunniit ilisimatusarnerput aamma ilissinnut attaveqarnerput pitsaannerusumik qanoq naleqqunnerusunnortissinnaaneripput tunngassuteqarsinnaapput. Ataatsimiinneq siulleq Nuummiit, Ilulissaniit, Sisimiuniit aamma Aasianniit aqqanilinnik, kiisalu peqqissutsimut tunngasumik sulialimmik ataatsimik peqataasoqarluni

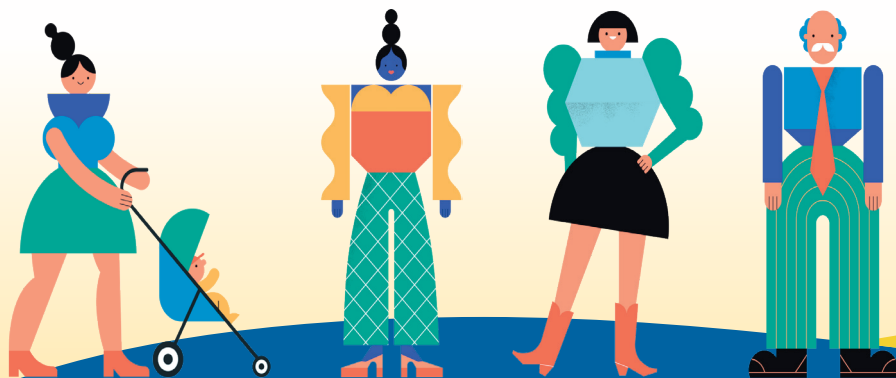
Atuisunik peqataatitsineq tassaavoq sulinitta ineriartortinneqarneranut napparsimasut qanigisaasullu suleqataasutut peqataatinneqartarnerat. Taakku misilittagaasa isumassarsiaasalu pitsaannerusumik katsorsaannermik, ilinniartitsinermik aamma ilisimatusarnermik, taakku ulluinnarni pisariaqartitatu aamma akimmisaarfittut misigisartagaannut naleqqus-sakkanik, pilersitsinissatsinnut ikiorpaatigut. Taamaalior-nitsigut suliaata pineqartunut naleqqunnerusunngorlutillu atorsinnaassuseqarnissaat qulakkiissavarput. Atuisunik peqataatitsinermi suliaasaqarfiit assigiinngitsut pingasut SDCG-ip 2024-mi pingaarnertut aallussiffigiva: atuisut isummersoqatigiiffiannik pilersitsineq, atuisunik ilisimatusarnermi peqataatitsineq kiisalu illorsuassatta nutaap pequsersorneqarneranut atatillugu atuisunik peqataatitsineq.

online-kkut ulloq 21. oktobari ingerlanneqarpoq. Sammisat ilaatigut kulturikkut akimmisaarfinnut, ilinniartinneqarnissamik aamma tapersersorneqarnissamik pisariaqartitsinermut tunngasut, kiisalu misilittakkanik ingerlatitseqqinnissamik aamma KOL-i, diabetesi aamma aap naqitsinera qaffasissiq pillugit pikkorissartitsinerit arlaqarnerusut ingerlanneqartarnissaannik kissaateqarnerit oqaluuserineqarput. Isummersoqatigiittartut ukiumut sisamariarlutik naapittarput, ilisimatusarnermut aamma ineriartortitsinissamut isumassarsianik tunniussaqaqartarlutik. Peqataarusukkuit una aqqutigalugu attaveqarfigisinnaavatsigut sund@peqqik.gl.

ATUISUNIK ILISIMATUSARNERMI PEQATAATITSINEQ

Atuisunik ilisimatusarnermi peqataatitsineq ilisimatusarnerup pileriarthornerani napparsimasunik aamma qanigisaasunik suleqataasutut peqataatitsinermut tunngassuteqarpoq. Taakku misilittagaat aamma isiginninnerat paasisanik pingaarutilinnik tunisissarput, ilisimatusarneq taamaallilugu sulinermi naleqqunnerulersillugulu ator-neqarsinnaanerulersissinnaallugu. Atuisut suleqatigine-risigut taakku pisariaqartitaasa aamma kissaataasa aaqqiissutitut ilanngunneqarnissaat qulakkiissavarput, aamma ilisimatusarnermit inerniliussat pineqartunut taakkununga pingaaruteqarnerulissallutik.

Atuisunik peqataatitsineq 2024-mi ilisimatusarluni sulinutini arlalinni ilaatinneqarpoq. Akuttoqatigiiaamik sakkortuumik sakkortussusilimmik sungiusartarnerup kalaalini TBC1D4-variantimik pigisalinni glukosemik (sukku-mik) sapigaqannginnermut sunniutaanut tunngasumik ilisimatusaatigalugu suliniummi napparsimasut peqataatinneqarput, tassani sungiusarnissamut najoqqutas-sap taakku pisariaqartitaannut aamma kissaataannut tulluartaunissaa qulakkeerniarlugulu. Ilisimatusaatigalugu suliniummi allami, diabeteseqarnerup nassatarisaanik sianiutitigut aseruuttoortarnermut tunngasumi, napparsimasut isiginninnerminnik aamma misilittakkaminnik tunniussaqaarnissaat siunertaralugu peqataatinneqarput, suliniummi aallunneqartunik aamma sulinutitip naleqqus-susianik naleqqunnerulersitsisinnaasumik. Ilisimatusaatigalugu sulinutit pingajuanni napparsimasut pujortartarunnaarnermik inuttut namminneq misilittakkaminnik oqalut-tuarlutik namminneq videoioqqul-lugit peqatiserineqarput.

SAMMISAQ – Naartunermi diabeteseqarneq

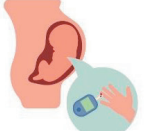
NAARTUNERMI DIABETESQARNEQ KALAALLIT NUNAANNI

Naartunermi diabeteseqarneq (gestationel diabetes mellitus (GDM)) aap sukkoqqasussiata qaffasinneranik ilisarnaateqarpoq, siullermeerluni naartunerup nalaani ineriartortartuulluni imaluunniit paasineqartarluni. GDM amerlasuutigut malunniuteqarneq ajorpoq, kisianni piffissaq sivikinnerusoq aamma sivilisunerusoq eqqarsaatigalugit anaanamut meeqqamullu ajornartorsiortitsilerinnaanerani annertunerulersitsisararluni. Naartusut GDM-eqartut amerlanerpaartaat aalajangersakkanik nerisaqartinneqarnerisigut aamma timigissartarnikkut katsorsarneqarneqarsinnaapput, ikinnerusullu insulinimik pisariaqartitsisarlutik. Piffissaq eqqorlugu suussu-sersiinnissaq pingaaruteqarpoq, katsorsarneqarneq naartunermut- aamma erninermut atatillugu ajornartorsiorfiulersinnaanerani malunnaatilimmik annikinnerulersitsisarmat. Kalaallit Nunaanni naartusut diabeteseqartut erninissaq sapaatit akunnerinik pingasunik siqqullugu Dronning Ingridip Napparsimavissuanut ingerlateqqinneqartarput, tassani ajornartorsiorfiusumik pisoqasagaluarpasut ernisunut nakorsanik aamma meeqqanut nakorsanik najuuttoqartarluni.

- Kalaallit Nunaanni naartunermi diabeteseqartut paasiniarneqartarnerat misissueriaatsip nutaap pitsaanerulersissavaa, maannamut tamatuma paasineqartarnera qaqutigoornerusimagunarluni.
- Siusissukkut paasisaqarlunilu katsorsaanissaq pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkut anaanamut meeqqamullu ajornartorsiorfiusumik kinguneqarsinnaanera annikinnerulersinneqartarmat.
- Misissueriaatsip nutaap sunniutaanik nalilersuilluni ph.d.-nngorniarluni suliniummot SDCG-i Nunatsinni Ilimatusarnermik Siunnersuisoqatigiinnit tapiissutinik pissarsivoq.

GDM-IMIK MISISSUISARNEQ SIORNATIGUT AAMMA MASSAKKUT

GDM glukosemik (OGTT) imertitsilluni misissuinikkut paasineqartarpoq. Arnat GDM-eqarnissaminnut immikkut ittumik aarlerinaatillit kisimik OGTT-imik 2024-mi januaari tikillugu neqeroorfigineqartarput. Taamaattoq

	Misissuineq 1	Misissuineq 2	Misissuineq 3
Aallussiffi- -neqartog	 Naartunermi aap naqitsinera qaffasissog, naartunermi toqunartuninneq ilanngullugu	 Naartunermi diabeteseqarneq type 1 ilanngullugu, type 2 aamma naartunermi pissuteqartumik diabeteseqarneq (GDM)	 Naartunermi pissuteqartumik diabeteseqarnermik tamanut atuuttumik misissuineq
Siunertaq	Naartunermi aap naqitsinera qaffasissog qanoq atugaatiginersog, kiisalu ajornartorsiorfiusitsisinnasunik attuumassutilinnik aamma aarlerinaataasinnasunik misissuineq	Naartunermi diabeteseqartarneq qanoq atugaatiginersog, kiisalu ajornartorsiorfiusitsisinnasunik attuumassutilinnik aamma aarlerinaataasinnasunik misissuineq	Tamanut atuuttumik misissuisarnerup atortuulersinneqarnerata kingorna GDM-ip qanoq atugaatiginera, kiisalu ajornartorsiorfiusitsisinnasunik allannguuteqarnerannik aamma misissuinerup qanoq peqataaffigineqartiginerannik misissuineq
Iluseq	Napparsimasunut nalunaarsuiffinnit elektroniskiusunit paasissutissanik, kinaassutsimik ersersitsiffiunngitsunik, nalunaarsuiffinnik nuna tamakkertlugu misissuineq		
Misissuiffi- -neqartut ataatsimoortut	Arnat Kalaallit Nunaanni 2019 – 2023-mi ernisimasut tamarmik		Arnat Kalaallit Nunaanni 2024 – 2025-mi ernisut tamarmik

misissuinerit ilimanarsisippaat, aarlerinartoqarnera tunngavigalugu siusinnerusukkut misissueriaaseq peqataasut ikippallaarnerat, aamma suussusersiinissamut piumasagaatit kalaallinut tunngatillugu naleqqussarneqarnikuunngitsut pissutigalugit paasineqartartut ikinneru-simasinnaasut. Pasitsaassineq diabeteseqartut aamma pualavallaartut Kalaallit Nunaanni amerliartornerannit, kiisalu arnat ernisut akornanni agguaqatigiissillugu ukioqqortunerunerannit aamma erniusut agguaqatigiissillugu oqimaassusiisa qaffasinnerunerannit sakkortunerulersinneqarpoq. Tamatuma saniatigut kalaallit akornanni pinngutiitigut sananeqaatit immikkut ittut, diabeteseqalersinnaanermik annertunerulersitsisartut, nassaassaapput.

GDM-p paasineqarnissaa pitsaanerulersinniarlugu misissuineq tamanut atuuttoq 2024-mi januaarimi atuutilersinneqarpoq, taamaallilluni naartusut tamarmik naartunerminni sapaatit akunneri 24-28 angugaangamikkit OGTT-imik misissortinnissaat inassutigineqartalerluni. Aammattaaq naartusut immikkut annertuumik aarlerinaatilimmik inissisimasut naartunerminni sapaatit akunneri 16-18-imi OGTT-imik misissorteriissasut inassutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut suussusersiinissamut piumasagaatit nutaat atorineqalerput, taamaaliornikkut nerisaqarsimanani aap sukkoqassusia ($\geq 5,6$ mmol/l), aamma nalunaquttap akunneri marlunni aap sukkoqassianut killiliussaq appasinnerusoq ($\geq 8,5$ mmol/l) ilanngunneqarlutik. Suussusersiiniarnermi nerisimanani aap sukkoqassusianik uuttortaasarneq WHO-mit inassutigineqarpoq, taamaaliornikkut naartunermi- aamma erninermi ajornartorsiuteqalersinnaaneq siumut naatsoruminarnerusarmat. Piumasagaatinik nalimmassaanermi aammattaaq naggueqatigiit Inuit inuiannut allanut sannilliullutik aavisa sukkoqassusiisa agguaqatigiissinnerani assigiinngissutit eqqarsaatigineqarput.

KALAALLIT NUNAANNI GDM-EQARNEQ PILLUGU ILISIMATUSAATIGALUGU SULINIUT

LSDCG-imi nakorsaq aamma ph.d.-nngorniarluni ilin- niartoq, Bodil Hoffmeyer, suliniutiminut Nunatsinni Ilisimatusarnermik Siunnersuisoqatigiinnit tapiissutinik tunineqarpoq, tassani tamanut atuuttumik GDM-mis- suisarnerup nutaap sunniutai nalilersorneqassallutik. Tamanut atuuttumik misissuisarnerup atuutilersinne- qarnera sioqqullugu aamma kingorna (2019-2023 aamma 2024-2025) naartunermi diabeteseqartarnerup atugaanera nalunaarsuiffiit tunngavigalugit misissuiner- ni marlunni, kiisalu aarlerinaatinut pissutaasut aamma GDM-imut attuumassutilimmik ajornartorsiuteqalersin- naanermut tunngasut misissorneqassallutik. Naartune- rup nalaani aap naqitsinera qaffassissoq qanoq atugaa- tiginersaq, kiisalu 2019-2023-mi Kalaallit Nunaanni aarlerinaatinut pissutaasut aamma ajornartorsiuteqaler- sinnaanermut attuumassutillit misissuinerit pingajuanni misissorneqassallutik. Kalaallit Nunaanni naartusunut, GDM-eqarlutik paasineqartunut, suliassartatigut aamma misigissutsitigut kinguneqataasut apersuilluni misissui- nerup aammattaaq takutissavai.

Inerniliussat Kalaallit Nunaanni naartusut diabeteseqar- tut aamma aap naqitsineranut tunngatillugu nappaate- qartut qaffasissumik pitsaassusilimmik suliniuteqarfigine- qarnissaannut tapertaassasut naatsorsuutigineqarpoq.

SAMMISAQ – Telemedicini

NUNAQARFINNI SULISUNIK KANGERLUSSUARMÍ PIKKORISSARTITSINEQ

Ukioq 2024 oqaluttuarisaanermut ilannguppoq, nunaqarfinni sulisut nunamit tamarmeersut siullermeerutaa-sumik pikkorissartinneqarmata. Tassani pikkorissartut 47-t Kangerlussuarmi sapaatip akunneranik sivilissusilimmik pikkorissartitsinermut peqataapput, taanna sapaatip akunnerani 39-mi ingerlanneqarluni. Pikkorissartitsinermi siunertarineqartoq tassaavoq, nunaqarfinni sulisut telemedicinimik atuisinnaanermik piginnaasaasa qaffassarneqarnissaat, aammali misilittakkanik tunniuseqatigiinnissaq, oqaloqatigiinnissaq kiisalu ataatsimooqatigiinnissaq pikkorissarnerup nalaani piffissaqarfigineqarsimalluni. Pikkorissartitsineq iluatsilluarpoq, aamma pikkorissartut 95%-iinit amerlanerusut pikkorissartitsinerup kingorna piginnaasaqarnerulersimallutik naliliipput, taamaalillutillu kajumissuseqarnerulerlutillu sulinerminnik nuannarinninnerulerlutik angerlamut utersinnaallutik. Siunissami qaninnerpaami pikkorissartitsinermut assingusumik pikkorissartitsisoqaqqinnissaanik periarfisaqarnissaq peqataasunit amerlanerusunit kissaatigineqartorujussuuvoq.

PUISA – VIDEO ATORLUGU NAKORSIARTITSINERMI APP-I

Puisa atorneqaleraluttuinnarpoq, innuttaasut aamma peqqinnissamik sullissisut amerlanerit tamatuminnaga tusagaqartartillugit siammarneruleluttuinnassalluni. Uagut telemedicinimik suliaqartuusugut Nuummi napparsimmavimmi immikkoortortaqaqfinnut assigiinngitsunut orniguttaqattaarnikuuvugut, Puisa pillugu saqqummiillutalu ilinniartitsilluta, aamma suliassaqaqfinni assigiinngitsuni immikkut sammisaqaqneq ingerlanneqarluni, peqqinnissamik sullissisut tamatuminnaga imminnut misileraaffigalutik. Suliassaqaqfiit assigiinngitsut ornigufigisimasavut tassaapput nakorsartittunut immikkoortortaqaqfik, tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaqfik aamma Dronning Indrip Peqqissaavia. Aamma suliassaqaqfiit ilaanni, ornigunnissarput pisinnaanngikkaangat, ilinniartitsineq Teamsikkut ingerlattarlutigu.

Ilinniartitsineq iluaqutaasimasooq takusinnaavarput, assersuutigalugu qaammatinut pingasunut qaangiuttunut sanilliullugu Puisa aqutigalugu oqaloqateqarnissamik inniminniisut amerlanerupput, taamaattumillu aamma video-mut app-ip iluarsineqarneranik tamanna kinguneqarpoq, pingaartumik nakorsartitsisartunit kissaatigineqarsimasut malillugit iluarsineqarluni.

Aammattaaq Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik video-mut app-eq tusarsimallugu Steno-mut attaveqarpoq, taamalu sulinerminni Puisap atornissaanik soqutiginninertik oqaatigalugu. Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik arlalerarluta ataatsimeeqatigereerlugu maanna taakku-nunnga isumaqatigiissusiorsimalerpugut, taamaalillutik taakku aamma Puisamik atuisinnaalerlutik.

Napparsimasunik ungasianiit nakorsiartitsisarnerit - PUISA

Steno App-imik ineriartortitsinikuvoq; Puisa, napparsimasut oqarasuaatiminnut angallattakkamut downloa-dersinnaasaannik. Tamatuma napparsimasoq nakorsiar-tarfimmut ornigutinngikkaluartoq napparsimasumik nakorsiartitsineq pisinnaalersippaa. Taamaalilluta nap-parsimasut Kalaallit Nunaannit tamarmeersut takusar-pavut. Immitsinnut isigisinnaallutalu tusaasinnaavugut, tamannalu napparsimasunut amerlasuunut nuannaaru-tissaavoq.

Assersuutigalugu Type 1 diabeteseqartumik napparsi-masoeqarpoq, nunaqarfimmi napparsimmavimmut ungaseqisumi najugalimmik. Taanna nunaqarfimmi ki-siartaalluni T1 diabeteseqarpoq. Taassuma SDCG-imi peqqinnissakkut sullissisumit, nammineq nappaatiminik ilisimasaqarlumut, takusaqartarsinnaanini nuannaaru-tigisorujussuullugu oqaatigivaa. Puisa ikiorsiullugu apeqqutissani, soorlu sooq aap sukkoqassusia qaffal-lunilu appartarnersoq, akissutissarsisinnaavai. Aap suk-kuata nakkutigilluarnerrunissaanut tunngatillugu nutaanik ilisimasaqalerneq toqqissisimanartuuvog.

”Puisakkut nakorsiartarneq uanga nammineerlunga periarfissaqartitaagama iluarisimaaqaara, maani Niaqornaarsummi saaffissaasuaqiffiusumi namminerlu kisimi sukkornermi type 1-luni oqaloqatissameernartarami iluarisimaarpara Puisakkut oqaloqateqartarnera, nalornisakka paasisarakkit, kiisalu paasissutissanik pisariaqartitannik tunineqartarlunga, nerioqaangalu ukiup nutaamiik tamanna ingerlatinneqaannassasoq, toqqissisimanarami nassuiaanneqartarneq ernumasaramami aama sukkua qullaraangat, suna tunngavigalugu qullartarnera paasisaqarfigisarakku.

- Sakarine

SAMMISAQ – Sianiutitigut aseruuttoortarneq (neuropati) pillugu ilisimatusarneq

SIANIUTITIGUT ASERUUTTOORTARNEQ – DIABETESIP KINGUNERANIK PISARTOQ ERLOQINARTOQ

Sivisuumik diabeteseqarneq timip sianiutaanut ajoqusii-sinnaavoq, aamma isikkat sianiutaasa aseruuttoorneranik (neuropati) kinguneqarsinnaalluni, pingaartumik aap sukkoqassusiata aalaakkaasuunera pitsaasuusimanngikkaangat. Sianiutitigut aseruuttoorneq assersuutigalugu malugisaqarsinnaassuttip akornusersorneqarneranik, aamaartutut anniarujussuarnermik, uppeqqajaanermik, isikkatigut ikeqalersinnaanermik aamma avatinik kipisinnermik kinguneqarsinnaasumik sunniuteqartarpoq. Aap sukkoqassusianik pitsaasumik katsorsarneqarneq sunniutit iluaallatsinneqarnerannik kinguneqarsinnaavoq, kisiannili ajoquserneq pereersimappat amerlasuutigut tamanna katsorsaatisaqqarneq ajorpoq. Taamaattumik suliniut isikkat pitsaasumik isumagineqarnerisigut isikkatigut ikeqalernissap pitsaaliorneqarnissaanut tunngasuteqarpoq, aamma sianiutitigut aseruuttoornermut annertartumut anniarnermik nipaallisaalluni katsorsaaneq neqeroortutigineqarsinnaalluni. Taamaattumik sianiutitigut aseruuttoornerup sooq pisarnerata paasineqarnissaa kissaatigineqartorujussuuvoq, taamalu katsorsarneqarsinnaaneranik siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu immaqa ineriartortitsisoqarluni.

SIANIUTITIGUT ASERUUTTOORTARNEQ KALAALLIT NUNAANNI

Kalaallit Nunaanni Innuttaasut peqqissusiannik 2018-imi misissuinerup takutippaa, sianiutitigut aseruuttoorneq danskinut sanilliullugu kalaallit akornanni akulikinnnerusumik pisartoq, tassanilu pinnguutitigut kingornuttakkat pissutaasinnaasut takuneqarsinnaasorinarpoq. Tamatumani saniatigut sivisuumik nillortumiittarnerup, taamatut aamma nerisarisartakkat mingutsitsinnermit akoqartarnerat aarlerinaammik annertunerulersitsisinaanerat ilimagineqarpoq, akerlianik nerisarisartakkat omega-3 fedtsyrinik akui sianiutitigut aseruuttoornissamut immaqa illersuutaasinnaallutik.

SIANIUTITIGUT ASERUUTTOORTARNEQ (NEUROPATI) PILLUGU INUUNERISSAAVIK STENO KALAALLIT NUNAANNI ILISIMATUSARNEQ

Sianiutitigut aseruuttoortarneq Inuunerissaavik Steno Kalaallit Nunaannit ilisimatusarfigineqarpoq. Napparsimasut isumagisavut qanoq amerlatigisut sianiutitigut aseruuttoornermik nalaataqarnersut misissorparput, isikkanik misissuinnermi nalinginnaasumik pisarnermit allaanerusumik uuttortaanerit sukumiinerusut atornerisigut, aamma apeqqutit akissasat atorpavut, sianiutitigut aseruuttoornerup ulluinnarni inuunermut aamma inuunerup pitsaassusianut qanoq sunniuteqartarneranik takutitsissusaaq. Kaalallit Nunaanni taamatut ilisimatusarneq aqqutigalugu pissutaasunik nutaanik, europami inuiaqatigiinnik siusinnerusukkut misissuisarnerni takutinneqarsinnaasimanngitsunik, nassaarnissamut taper-taassasoq neriuutigineqarpoq, aammalu taamaaliornitsigut sianiutitigut aseruuttoortarnerup katsorsaatisaanik nassaarnissamut peqataalluta.

SULEQATIT AAMMA ATUISUNIK MISISSUISARNERIT

Suliniut Steno Diabetes Center Århus aamma København suleqatigalugit suliarineqarpoq. Suliniut isigalerisoq suleqatigalugu ph.d.-nngorniarluni ilinniartumit SDCG-mi suliarineqarpoq. Atuisunik, diabeteseqarneq pissutigalugu sianiutitigut aseruuttoorsimasunik, arfinilinnik Nuummi 2024-mi juunimi misissuivugut. Tamanna ilisimatusaatigalugu suliniummut pingaarutilimmik immersuivoq, aammalu taamatut ittumik ilisimatusarnissamik tamakkiisumik tapersersuinnermik takutitsiffiilluni.

SAMMISAQ – Sanaartugaq

SDCG-ip illutassaanik nutaamik sanaartorneq pingaartumik ukioq manna annertusivoq. Taanna illutut atornerqarnissaminut piareersimasutut isikkoqaleraluttuinnarpoq, tamaallilluni napparsimasut, qanigisaasut, innuttaasut aamma suleqatigisartakkat avatangiisinut nutaanut isertissallugit qaaqqusinnaalernissaat aamma qanilliar-tuinnarluni. Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik, Ineqar-nermut Attaveqaasersuutinullu Naalakkersuisoqarfik aamma Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik ulloq 5. juuni 2024-mi nappaanersiornermut qaaqqusimmata angusaq pingaarutilik anguneqarpoq, avatangiisissallu timitassaak takullutigit. Tamatuma kingorna illup ilua-ni silataanilu pisut amerlapput, qalipaak sungaartoq peqqinnissaqarfiup sinnernut attuumassuteqarnermik takutitsisusoq, aamma init natilersorneqarnermapput, aamma tummeqqat angisuut ininut quleriaanut atatit-tisooqataasussat ikkunneqarsimallutik.

SDCG-IP ILLUTAANUT NUTAAMUT ATATILLUGU PEQUSERSORNEQ AAMMA ATUISUNIK PEQATAATITSINEQ

Pequtissat aamma takkussuutingajalissapput, JAC Stu-dios-imi illunik pequsersuisartunit siunnersuutit siulliit tigoreernikuugatsigit.

Napparsimasut novembarip qaammataani ualikkut ataatsimiinnermut aggersarpavut, SDCG-ip illutassaa-nut nutaamut kissaataat takorluugaallu tusarnaarlutigit, pingaartumik utaqqsarfiit avatangiisaannut aamma na-korsiantitsisarfiup pequsersornerinut tunngatillugu. Illu-nik pequsersuisartut napparsimasunik aamma sulisunik immikkut sammisaqartitsipput, taamaallilluni avatangiisi-

nik nutaanik taakkuninnga atuisussat ilorrisimaarnermik misigisimanissaat, aamma illumi pisariaqartinneqartut sapinngisamik naammassineqarsinnaanissaat siunerta-ralugu. Takusassiatigut misigisassat aamma atortutigit

November 2024

Januar 2024

Nappaanersiorneq ulloq 5. juuni

takuneqarsinnaasut atorlugit kalaallit kinaassusiata malunnaatilmik takuneqarsinnaanissaa napparsimasut aamma sulisut immikkut pingaartippaat.

Tamatuma saniatigut illup ilua kalaallinit eqqumiitsuliorunit assigiinngitsunit eqqumiitsulianik pinnersarneqassaaq, taakku tamarmik immikkut namminneq ilisarnaati-minnik iikkani takusassiatigut malunniuteqassallutik. Eqqumiitsuliorut taakku nakkutilliisumit toqqarneqassapput, taanna illu takusarlugu 2025-p aallartinnerani takkutissaaq, taamaalillunilu suliasamat tamatumunnga eqqortumik suliaqarsinnaasut ilanngutitillugit.

Neriutigisarput tassaavoq, illu tassaassasoq nakorsiar-nissaaq sioqqutilaannguaannarlugu aatsaat aggerfissatut aamma ingerlaannaq qimatassatut isiginagu orniginar-tuussasoq, napparsimasutulli imaluunniit qanigisaasutut illup neqeroorutai assigiinngitsut atorunneqarlutik. Tamakkununnga ilanngullugit napparsimasunik ilinniartitsi-nerit aamma illup iluani silamilu aalanissamat periarfissat eqqarsaatigineqarput.

ATORNEQALERNISSAA

Iserternissaaq 2025-p aasaanerata ingerlanerani pissasoq naatsorsuutigivarpur, aamma ammarneqarnera ukiup ingerlanerani kingusinnerusukkut pisortatigoortumik ingerlanneqassaaq, tassani Nuummiut kikkulluunniit alakkaajartoqqullugit qaaqquneqassallutik.

Illumi nutaami nakorsartitsisarnerit ingerlanneqartaler-pata napparsimasut isumagisavut tamarmik ilisimatinne-qassapput. Nakorsartitsisartuvut nutaanik kusanartunik avatangiiseqalerpata nuunneq napparsimasunit, Puisa aqqutigalugu video-kkut nakorsartinneqartartunit, im-maqa malugineqassaaq. Kisianni napparsimasut isuma-gisatta tamarmik – takkullutik aamma online-kkut – kiin-nat nuannaartut pisarnertut naapissinnaassavaat.

Ataatsimiittarfissaaq – nappaanersiornermi ulloq 5. juuni assilisaaq

Naggasiineq

UANI NASSAARITIGUT:

Hjemmeside

Youtube kanal

Facebook